

ROZDZIAŁ I.

SPORT I PRAWO

Literatura: *J. Anderson*, Modern Sports Law, Oxford 2010; *T. Bach*, The European Union, Sport and Athletes – Quo Vadis, Bruksela 2013; *J. Bale*, Landscapes of Modern Sport, Leicester 1994; *B. Banaszak*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2012; *M. Beloff*, *T. Kerr*, *M. Demetriou*, *R. Beloff*, Sports Law, Oxford 2012; *M. Beloff*, Is There a Lex Sportiva?, [w:] *R. Siekmann*, *J. Soek* (red.), Lex Sportiva: What is Sports Law?, Haga 2012; *J. Białocerkiewicz*, Prawo międzynarodowe publiczne – zarys wykładu, Olsztyn 2005; *R. Bierzanek*, *J. Symonides*, Prawo międzynarodowe publiczne, Warszawa 2004; *M. Biliński*, Zwyczaj i dobry obyczaj w sporcie. Część 1, PUG 2014, Nr 2; *M. Biliński*, Zwyczaj i dobry obyczaj w sporcie. Część 2, PUG 2014, Nr 3; *I. Blackshaw*, Concluding Remarks, [w:] *S. Weatherill* (red.), European Sports Law. Collected Papers, Haga 2007; *L. Bosek*, [w:] *L. Bosek*, *M. Saffjan* (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016; *P. Burzala*, Globalizacja Sportu, [w:] *A. Polus* (red.), Sport w stosunkach międzynarodowych, Toruń 2009; *L. Casini*, The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport, [w:] *R. Siekmann*, *J. Soek* (red.), Lex Sportiva: What is Sports Law?, Haga 2012; *W. Cieśla*, Prawo sportowe, rynek dla nielicznych, Na Wokandzie 2016, Nr 2; *J.L. Chappelet*, Autonomy of sport in Europe, Strasburg 2010; *T. Chauvin*, *P. Stawewski*, *P. Winczorek*, Wstęp do prawoznawstwa, Warszawa 2014; *W. Czaplinski*, *A. Wyrózumska*, Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe, Warszawa 2014; *T. Davis*, What is sports law?, [w:] *R. Siekmann*, *J. Soek* (red.), Lex Sportiva: What is Sports Law?, Haga 2012; *A. Dąbrowski*, E-sport – przydawka czy coś więcej?, [w:] *M. Staniszewski* (red.), Społeczne zmagania ze sportem, Poznań 2011; *P. Dobrowolski*, Ustawowy monopol w sporcie nie jest potrzebny, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Komunikat Nr 16 z 6.7.2012; *A. Duval*, Lex Sportiva: A Playground for Transnational Law, European Law Journal 2013, Vol. 19, Nr 6; *A. Erbsen*, The Substance and Illusion of Lex Sportiva, [w:] *R. Siekmann*, *J. Soek* (red.), Lex Sportiva: What is Sports Law?, Haga 2012; *M. Filar*, Herosi zinstytucjonalizowanej agresji. Problemy odpowiedzialności karnej zawodowych sportowców za wypadki sportowe, Przegląd Prawa Karnego 1997, Nr 14; *J. Foks*, Prawo krajowe a prawo międzynarodowe w sporcie – casus Polska, SW 2006, Nr 1–2; *G.S. Földesi*, The Impact of the Global Economic Crisis on Sport, Physical Culture and Sport. Studies and Research 2014, vol. LXIII; *S. Fundowicz*, Prawo sportowe, Warszawa 2015; *W. Gaworecki*, Turystyka, Warszawa 2010; *S. Gardiner*, *M. James*, *J. O’Leary*, *R. Welch*, *I. Blackshaw*, *S. Boyes*, *A. Caiger*, Sports Law, Oxford 2006; *A. Giersz*, Cele i założenia ustawy o sporcie, [w:] *A.J. Szwarc* (red.), Ustawa o sporcie, Poznań 2011; *P. Głowacka*, *D. Fajdek*, Aspekty społeczne i prawne e-sportu w Polsce oraz wybranych krajach, [w:] *T. Gardocka*, *D. Jagiello* (red.), Problemy prawne na styku sportu i medycyny, Warszawa 2015; *P. Go-*

dlewski, Sport europejski w procesie przemian cywilizacyjnych XIX stulecia, [w:] J. Gaj, B. Woltmann (red.), Zarys historii sportu w Polsce 1867–1996, Gorzów Wielkopolski 1999; P. Godlewski, E. Polak, Subjectivity of Sport and Globalization Processes, [w:] J. Kosiewicz, K. Obodyński (red.), Sports Involvement in Changing Europe, Rzeszów 2004; H. Goik, Opinia prawna na temat rządowego projektu ustawy o sporcie (druk Nr 2313), Biuro Analiz Sejmowych, Katowice 17.11.2009 r.; H. Goik, Specyfika porządku i prawa sportowego – wprowadzenie do problematyki umów o uprawianie sportu, [w:] M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Europeizacja prawa prywatnego. Tom II, Warszawa 2008; W. Góralczyk, S. Sawicki, Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie, Warszawa 2015; E. Grayson, Sport and the Law, Londyn 1999; L. Halgreen, European Sports Law, Kopenhaga 2004; R. Hauser, Aspekty administracyjnoprawne w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, [w:] A.J. Szwarc (red.), Ustawa o sporcie, Poznań 2011; K. Heinemann, Sport in post-modern society, [w:] Z. Krawczyk, J. Kosiewicz, K. Pilat (red.), Sport w procesie integracji europejskiej, Warszawa 1998; H. Izdebski, Doktryny polityczno-prawne. Fundamenty współczesnych państw, Warszawa 2012; H. Izdebski, Elementy teorii i filozofii prawa, Warszawa 2011; J. Jabłońska-Bonca, Istota spójności regulacji prawnych oraz niesprzeczności regulacji pozaprawnych z regulacjami prawnymi, [w:] A. Szwarc (red.), Kompatybilność pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi, Poznań 2014; A. Jakuszewicz, Problematyka kultury fizycznej i sportu we współczesnych konstytucjach – modele regulacji, [w:] M. Tomanek, Sz. Raniszewski (red.), Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne, prawne, pedagogiczne, Bydgoszcz 2015; G. Jarvie, Sport, Culture and Society, Londyn 2006; Z. Jaworski, Sport z dystansu. Fakty i refleksje, Warszawa 2015; D. Jemieliński, Kultura: zawody i profesje, Prace i Materiały Instytutu Studiów Międzynarodowych SGH 2005, Nr 32; S. Jędruch, Odpowiedzialność za szkody wyrządzone w związku z uprawianiem sportu, Warszawa 1972; M. Józefczyk, Upolitycznienie nowożytnych igrzysk olimpijskich, [w:] A. Polus (red.), Sport w stosunkach międzynarodowych, Toruń 2009; P. Józwiak, Prawo sportowe w praktyce, Poznańskie Zeszyty Humanistyczne 2009, Nr XIII; G. Kaufmann-Kohler, Arbitral Precedent: Dream, Necessity or Excuse, Arbitration International 2007, Vol. 23, Nr 3; M. Kędzior, Autonomia organizacji sportowych w świetle prawa polskiego i Unii Europejskiej, SW 2007, Nr 1–3; A. Kijowski, Stosunki prawne sportowców z klubami sportowymi, [w:] A. Kijowski (red.), Status prawny sportowców, Poznań 2001; M.M. Kobierecki, Polityka sportowa i polityka sportu w świetle naukowego piśmiennictwa anglosaskiego, Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne 2014, Nr 43; T. Koncewicz, B. Rischka, Autonomia związków sportowych: europejski ideał, polska karykatura, Rzeczpospolita z 4.10.2008 r.; R. Kopczyk, Zakaz dyskryminacji w sporcie w prawie Unii Europejskiej, Warszawa 2013; K. Kopecka-Piech, Sport – od medialnego zapośredniczenia do mediatyzacji, Kultura i Edukacja 2012, Nr 3; R. Kubiak, [w:] L. Paprzycki (red.), System prawa karnego. Tom 4. Nauka o przestępstwie. Wyłączenie i ograniczenie odpowiedzialności karnej, Warszawa 2016; F. Latty, Lex Sportiva: Transnational Law in Action, [w:] R. Siekmann, J. Soek (red.), Lex Sportiva: What is Sports Law?, Haga 2012; H. Lenk, G. Pilz, Das Prinzip Fairness, Zurich 1989; J. Lipiec, Filozofia olimpiizmu, Warszawa 1999; J. Kosowski, Pojęcie kultury fizycznej, sportu i rekreacji ruchowej. Analiza formalnoprawna, [w:] Z. Barabas, K. Obodyński (red.), Akademicka kultura fizyczna na przełomie tysiącleci. Tom II, Warszawa 2009; W. Lipoński, Humanistyczna encyklopedia sportu, Warszawa 1987; Z. Kubot, Autonomiczne prawo sportowe, [w:] Z. Kubot, T. Kuczyński (red.), Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa Profesora Herberta Szurgacza, Wrocław 2011; M. Leciak (red.), Leksykon prawa sportowego, Warszawa 2017; P. Lebek, Autonomia organizacji sportowych, Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego 2011, Vol. IX; J. Maguire, Global Sport: Identities, Societies, Civilizations, Cambridge 1999; A.S. Markovits, S.L. Hellerman, Offside: soccer and American exceptionalism, Princeton 2001; A. Mestre, The Law of the Olympic Games, Haga 2009; G. Michniewicz, Turystyka i sport. Aspekty organizacyj-

no-prawne, Poznań 2012; S. Miller, *Starożytni olimpijczycy*, Warszawa 2006; M.J. Mitten, Foreword to Symposium: Sports Law as a Reflection of Society's Laws and Values, [w:] T. Davis, A.D. Mathewson, K.L. Shropshire (red.), *Sports and the Law. A Modern Anthology*, Durham 1999; M.J. Mitten, T. Davis, R.K. Smith, R.C. Berry, *Sports Law and Regulation. Cases, Materials and Problems*, Nowy Jork 2014; M. Mitten, H. Opie, „Sports Law”: Implications for the Development of International, Comparative, and National Law and Global Dispute Resolution, [w:] R. Siekmann, J. Soek (red.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Haga 2012; L. Morawski, *Główne problemy współczesnej filozofii prawa. Prawo w toku przemian*, Warszawa 2005; L. Morawski, *Podstawy filozofii prawa*, Toruń 2014; L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2008; L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010; J. Mosz, *Sport in the Era of Globalization*, [w:] J. Kosiewicz, K. Obodyński (red.), *Sports Involvement in Changing Europe*, Rzeszów 2004; M. Kummer, *Spielregel und rechtregel*, Berno 1973; J.A.R. Nafziger, S.F. Ross, *Handbook on International Sports Law*, Edward Elgar Publishing 2011; J. Nafziger, *International Sports Law*, Nowy Jork 2004; J. Nafziger, *The Principle of Fairness in the Lex Sportiva of CAS Awards and Beyond*, [w:] R. Siekmann, J. Soek (red.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Haga 2012; J. Nafziger, *Lex Sportiva*, [w:] R. Siekmann, J. Soek (red.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Haga 2012; M. Nesterowicz, *Prawo turystyczne*, Warszawa 2013; R. Parrish, S. Miettinen, *The Sporting Exception in European Union Law*, Haga 2008; R. Piechota, *Prawo do transmisji widowisk sportowych – zarys problemu*, SW 2006, Nr 5–6; R. Piechota, *Reguły antydopingowe w Polsce*, [w:] M. Rynkowski (red.), *Antydoping w Polsce*, Poznań 2014; R. Piechota, *Reguły antydopingowe w prawie międzynarodowym*, *Studia Iuridica Toruniensia* 2010, t. VI; H. Radke, *Prawo międzynarodowych organizacji sportowych a prawo krajowe*, [w:] D. Bunikowski, K. Dobrzeński (red.), *Pluralizm prawny. Tradycja, transformacje, wyzwania*, Toruń 2009; H. Radke, *Sport i prawo – jakie regulacje, jaki zakres?*, SW 2007, Nr 7–9; B. Rischka-Słowik, *Konstytucja sportu w Unii Europejskiej*, Warszawa 2014; K. Romanić, *Zjawisko niekompatybilności pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi*, [w:] A.J. Szwarc (red.), *Kompatybilność pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi*, Poznań 2014; J.G. Ruggie, *For the game for the world. FIFA & Human Rights*, Harvard 2016; P. Sarnecki, *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, Warszawa 2007; M. Saffjan, [w:] M. Saffjan (red.), *System prawa prywatnego. Tom I. Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2012; K. Shropshire, *Introduction: Sports Law?*, *American Business Law Journal* 1998, Nr 35; R. Siekmann, J. Soek (red.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Haga 2012; R. Siekmann, J. Soek (red.), *The European Union and Sport – Legal and Policy Documents*, Haga 2005; J. Soek, *Sport in National Sports Acts and Constitutions: Definition, Ratio Legis and Objectives*, *International Sports Law Journal* 2006, Nr 3–4; T. Summerer, *Internationales Sportrecht vor dem staatlichen Richter in der Bundesrepublik Deutschland, Schweiz, USA und England*, Monachium 1990; P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2011; A. Szwarc, *Kompatybilność regulacji sportowych i prawnych w kontekście prawnej reglamentacji sportu*, [w:] A. Szwarc (red.), *Kompatybilność pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi*, Poznań 2014; A. Szwarc, *Karnoprawne funkcje reguł sportowych*, Poznań 1977; A.J. Szwarc, *Prawna reglamentacja sportu w ustawie o sporcie*, [w:] A.J. Szwarc (red.), *Ustawa o sporcie*, Poznań 2011; S. Szymanski, *Economists and Sport History*, *Journal of Sport History*, Nr 1; S. Szymanski, *A Theory of the Evolution of Modern Sport*, *Journal of Sport History*, Nr 1; T. Widlak, *Wybrane uwagi na temat charakteru i statusu lex sportiva w przestrzeni prawnomiędzynarodowej*, *RPEiS* 2015, z. 4; A. Wax, *Public International Sports Law: A „Forgotten” Discipline?*, [w:] R. Siekmann, J. Soek (red.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Haga 2012; A. Wach, *Alternatywne formy rozstrzygania sporów sportowych*, Warszawa 2005; R. Verow, C. Lawrence, P. McCormick, *Sports Business. Law, Practice and Precedents*, Bristol 2005; P. Weiler, G. R. Roberts, S. Abrams, S. F. Ross, *Sports and the Law: Text, Cases, Problems*, Nowy Jork 2015; K. Wróbel, *Synergia prawa sportowego – rozważania na tle nowelizacji ustawy o sporcie*,

[w:] K. Wróbel (red.), Współczesne wyzwania prawa sportowego – pomiędzy kulturą, biznesem a potrzebą bezpieczeństwa, Warszawa 2015; K. Vieweg, Ch. Paul, The Definition of Doping and the Proof of a Doping Offence, The International Sports Law Journal 2002, Nr 1; K. Vieweg, Fascynacja prawem sportowym, <http://www.irut.de>; K. Vieweg, Lex Sportiva and the Fairness Principle, ISLR/Pandektis 2014, Vol. 10, Nr 3–4; K. Vieweg, Von Sport und Recht zu Faszination Sportrecht, Berlin 2016; J. Żyśko, Zmiany we współczesnych systemach zarządzania sportem wyczynowym w wybranych krajach europejskich, Warszawa 2008.

§ 1. Sport

I. Pojęcie sportu

1. Sport w świetle prawa

Czym jest **sport**? To fundamentalne pytanie zadają sobie prawnicy na całym świecie, aby w konsekwencji móc udzielić odpowiedzi na pytanie, czym jest **prawo sportowe**. Nie ulega wątpliwości, że sport stanowi pojęcie wieloznaczne. Wymieniany jest w tak różnych kontekstach, iż niejednokrotnie trudno jednoznacznie stwierdzić, jakiej aktywności człowieka dotyczy. Spotykamy się z wieloma określeniami sportu – powszechny, wyczynowy, profesjonalny, amatorski, kwalifikowany, zorganizowany, zinstytucjonalizowany, szkolny, akademicki, indywidualny, zespołowy, e-sport itd. Historycznie pojęcie sportu używane było w odniesieniu do rozmaitych aktywności ludzkich, umiejscawiane w różnych miejscach kontinuum łączącego pracę i zabawę, rywalizację i rekreację. Współczesne próby zdefiniowania sportu nadal odkrywają jego dynamiczną i nieustannie zmieniającą się naturę¹.

Według **klasycznego ujęcia**, wypracowanego w dobie kształtowania się nowożytnego współzawodnictwa sportowego i nawiązującego do doświadczeń starożytnych zawodów sportowych (gr. *agōn*), sport to świadoma aktywność człowieka, której istotę stanowią: indywidualne lub zespołowe współzawodnictwo ludzi (niekiedy z udziałem zwierząt) w pokonywaniu czasu, przestrzeni, przeszkód naturalnych lub sztucznych oraz przeciwnika, przy czym elementy te występują łącznie lub rozdzielnie, w proporcjach zależnych od dyscypliny sportu; doskonalenie walorów fizycznych, jak siła, szybkość, skoczność, wytrzymałość, zręczność i precyzja działania, równoległe do doskonalenia sił psychicznych, w tym cech woli i charakteru, zasad moralnych i umiejętności taktyczno-koncepcyjnych; dobrowolność uczestnictwa; podporządkowanie się regułom sportowym – skodyfikowanym, uznawanym zwyczajowo lub doraźnie umownym, wynikającym z istoty danej dyscypliny sportu, a pod względem etycznym z zasady *fair play*; brak bezpośrednich celów pozasportowych². Innymi słowy sport oznacza rozmaite formy aktywności fizycznej lub umysłowej, których celem jest podjęcie współzawodnictwa w formie indywidualnej lub zbiorowej. Istotą sportu pozostaje natomiast instytucjonalizacja przejawiająca się prowadzeniem

¹ S. Gardiner, M. James, J. O'Leary, R. Welch, I. Blackshaw, S. Boyes, A. Caiger, Sports Law, Oxford 2006, s. 14.

² W. Lipoński, Humanistyczna encyklopedia sportu, Warszawa 1987, s. 312.

współzawodnictwa w ramach określonych struktur organizacyjnych i w oparciu o z góry przyjęte zasady i reguły¹. Akcentuje się przy tym, iż sport bez reguł przestaje być sportem². Nawiązując do jego etymologicznej genezy (łac. *disport* – przyjemność, odpoczynek, relaks, rozgrywka), **sport rozumieć można także w inny sposób**, jako formę aktywności człowieka realizowaną ze względu na racje zdrowotne i przyjemność, poza jakimikolwiek strukturami organizacyjnymi, spontanicznie i w sposób niczym nieskrępowany³. Niejednokrotnie uznaje się także, że sport stanowi fenomen na tyle społecznie zrozumiały, iż niepotrzebujący definiowania. Wskazuje się przy tym, że trudno odnaleźć cechy wspólne dla wszystkich aktywności określanych mianem sportu. Niektórzy uważają więc, że być może sportem należałoby określać to, co jest podobne do aktywności, którą intuicyjnie określilibyśmy sportem. Wówczas pojęcie sportu miałoby dotyczyć takiej aktywności człowieka, która uznawana jest powszechnie w społeczeństwie za sport, odpowiadając przy tym wzorcowi jednej z dyscyplin sportowych⁴.

W obszarze prawa zdefiniowanie sportu pozostaje o tyle istotne, iż pozwala na potraktowanie tej dziedziny życia w sposób szczególny. Niemniej jednak pojęcie sportu nie posiada jednego, uniwersalnego i ogólnie przyjętego znaczenia, akceptowanego we wszystkich dziedzinach prawa (por. opinia Rzecznika Generalnego *M. Szpunara* przedstawiona w dniu 15.6.2017 r., TS Sprawa C-90/16, *The English Bridge Union Limited v. Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs*, pkt 35). Prawodawcy niejednokrotnie podejmują „ryzyko” definiowania sportu w różnych aktach prawnych. Legalne definicje sportu posiadają przy tym charakter autonomiczny, uwarunkowane są *ratio legis* danej regulacji, najczęściej determinowanego w kontekście celów sportu (rekreacja lub rywalizacja), jego funkcji (społeczna lub gospodarcza) lub sposobu w jaki sport jest prowadzony (spontaniczny lub zorganizowany)⁵. Niejednokrotnie pojęcie sportu uznawane jest jednak za trudne do zdefiniowania w taki sposób, by obszar, w którym normy prawne miały znaleźć zastosowanie, był precyzyjnie wyznaczony. Trudności te sprawiają, iż ustalenie znaczenia pojęcia sport pozostawia się przedstawicielom jurysprudencki oraz praktykom w procesie stosowania prawa.

Wskazuje się, że wobec braku definicji legalnej sprecyzowanie znaczenia i zakresu pojęcia sport winno być realizowane przede wszystkim zgodnie z jego powszechnym znaczeniem, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w którym został użyty i celów regulacji, która go dotyczy (Por. Wyrok TS z dnia 26.10.2017 r. w sprawie C-90/16, *The English Bridge Union Limited v. Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs*, pkt 18). Podkreślenia wymaga, że punktem odniesienia dla podmiotów stosujących prawo często pozostaje rozumienie pojęcia sport przez międzynarodowe organizacje sportowe (np. *Global Association of International Sport Federations* czy też MKOl), ze względu na prawne ich uznanie, tak na płaszczyźnie krajowej, jak i międzynar-

¹ Por. *H. Basiński*, [w:] *M. Badura, H. Basiński, G. Kaluźny, M. Wojcieszak*, Ustawa o sporcie. Komentarz, Warszawa 2011, s. 28.

² *Z. Jaworski*, Sport z dystansu. Fakty i refleksje, Warszawa 2015, s. 17.

³ Por. *A. Szwarz*, Karnoprawne funkcje reguł sportowych, Poznań 1977, s. 22–23; *A. Wach*, Alternatywne formy rozstrzygania sporów sportowych, Warszawa 2005, s. 21–22.

⁴ Zob. szerzej *E. Krześniak*, Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych, Warszawa 2016, s. 290–291; *A. Szwarz*, Karnoprawne, s. 21.

⁵ Zob. więcej *J. Soek*, Sport in National Sports Acts and Constitutions: Definition, Ratio Legis and Objectives, *International Sports Law Journal* 2006, Nr 3–4, s. 28 i n.

dowej, oraz powszechną akceptację ich działalności. W efekcie uznanie danej aktywności za sport przez międzynarodowe organizacje sportowe wywiera istotny wpływ na to, czy dana aktywność może być, co do zasady, uznana za sport. Niemniej jednak niektóre regionalne zorganizowane formy aktywności sportowej także niejednokrotnie są uwzględniane (por. Opinia, para. 39–43).

Na płaszczyźnie europejskiej, w ramach Europejskiej Karty Sportu przyjętej przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 24.9.1992 r. (Rekomendacja No. R[92] 13 Rev.), uformowana została **kompleksowa definicja sportu**. Przywoływana jest ona często na gruncie unormowań międzynarodowych i stanowi część *acquis communautaire* UE w ramach Białej Księgi na temat sportu, posiadając także wpływ na prawodawstwo sportowe poszczególnych państw. W Polsce nawiązuje do niej **definicja legalna sportu** zawarta w art. 2 ust. 1 SportU. W myśl tego przepisu, sport oznacza wszelkie formy aktywności fizycznej, które poprzez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane, wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach¹. Jednocześnie w świetle art. 2 ust. 1a SportU za sport uważa się także współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, którego celem jest osiągnięcie wyniku sportowego.

Definicje legalne sportu zawarte były także we wcześniejszych ustawach dotyczących sportu w Polsce. W art. 1 ust. 2 pkt 3 KultFizU84 sport określany był jako proces polegający na doskonaleniu sprawności psychofizycznej, zaspokajający potrzeby rywalizacji i dążenia do osiągnięcia wyników w ramach społecznie akceptowanych zasad współzawodnictwa. Z kolei na gruncie art. 3 pkt 3 KultFizU96 definiowano sport jako formę aktywności człowieka, mającą na celu doskonalenie jego sił psychofizycznych, indywidualnie lub zbiorowo, według reguł umownych. Ostatnia z definicji stanowiła podstawę dalszej typologii najczęściej występujących form aktywności sportowej, tak w ramach KultFizU96, jak i SportKwalU².

Zasadność szerokiego ujmowania sportu stanowi przedmiot dyskusji wśród prawników sportowych w Polsce. **Z jednej strony**, w nawiązaniu do założeń przedstawionych w uzasadnieniu do SportU, akcentowana jest elastyczność definicji sportu (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy o sporcie wraz z projektami aktów wykonawczych, Druk Nr 2313 z 28.8.2009 r., s. 5–6). W ślad za tym pozytywnie oceniana jest rezygnacja z dokonywania obecnego pod rządami KultFizU96 i SportKwalU podziału sportu na wyczynowy, amatorski, profesjonalny oraz kwalifikowany, uznawanych za nie zawsze prawidłowo opisujące rzeczywistość i sprawiające trudności interpretacyjne. Za główną zaletę przyjętego rozwiązania uznaje się w szczególności możliwość wyeliminowania problemów związanych z finansowaniem sportu ze środków publicznych. Jednocześnie wskazuje się, iż rozróżnienie mieszczących się w definicji sportu pojęć składowych powinno dokonywać się w nauce prawa i praktyce prawniczej³. Zaakcentować należy przy tym, iż szerokie

¹ W Europejskiej Karcie Sportu zamiast słowa „wpływają” występuje zwrot „stawiają sobie za cel”.

² Por. A. Wach, Alternatywne, s. 21.

³ J. Kosowski, Pojęcie kultury fizycznej, sportu i rekreacji ruchowej. Analiza formalnoprawna, [w:] Z. Barabasz, K. Obodyński (red.), Akademicka kultura fizyczna na przełomie tysiącleci. Tom II, Warszawa 2009, s. 350–351.

ujęcie sportu odpowiada jego społecznemu rozumieniu, przez co regulacja SportU miałyby pozostawać z perspektywy obywatela bardziej czytelna i naturalna (zob. Uzasadnienie, s. 6). W rezultacie też każda osoba podejmująca aktywność w jednej z form tradycyjnie traktowanych jako sport może tytułować się mianem sportowca, aczkolwiek zawodnikami są jedynie te osoby, które rywalizują w zorganizowanych zawodach sportowych¹. **Z drugiej strony** wspomnianej definicji zarzuca się, iż ujmując sport zbyt szeroko wykracza poza jego klasyczne ramy. Dotyczy bowiem każdej aktywności fizycznej, zarówno prowadzonej doraźnie, jak i w sposób zorganizowany. Obejmuje tym samym rekreację ruchową, do której nie jest potrzebna rywalizacja i, która nie jest prowadzona ani w jakiegokolwiek instytucjonalnej formie, ani też w ramach ściśle określonych reguł². Jednocześnie próbę zunifikowania w ramach jednego pojęcia sportu różnych rodzajów aktywności fizycznej traktuje się także jako „zamazanie” różnorodnych form uczestniczenia w kulturze fizycznej (zob. Rozdz. I § 1 pkt II)³. Dla niektórych stanowi to przejaw ekspansji światowego imperium sportu i biznesu pod przewodnictwem MKOl, arbitralnie zawłaszczającego obszary aktywności fizycznej, tradycyjnie określanej mianem innym niż sport⁴.

Do czasu wprowadzenia art. 2 ust. 1a SportU wskazywanej definicji zarzucano także, że akcentowanie fizycznego elementu aktywności stawia pod znakiem zapytania zaliczenie do sportu tych tradycyjnych jego dyscyplin, opartych na wysiłku intelektualnym, np. szachy, warcaby bądź brydż sportowy⁵. Dyskusyjne pozostawało w związku z tym ujmowanie w ramach sportu także zyskującego na społecznym znaczeniu tzw. e-sportu, mimo podejmowanych prób prawnego zaliczenia tej rywalizacji do współzawodnictwa sportowego⁶. Zmiana jaka nastąpiła na mocy ustawy z 20.7.2017 r. o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2017 r. poz. 1600) doprecyzowując definicję sportu eliminuje powyższy problem. Zasadność takiego rozwiązania wynika zaś z faktu, iż nie tylko aktywność fizyczna, ale także związana ze współzawodnictwem aktywność intelektualna sprzyja umacnianiu więzi społecznych czy też budowaniu własnej wartości. Zaznaczyć należy, iż także na płaszczyźnie europejskiej toczy się dyskusja dotycząca eksponowania wysiłku fizycznego jako obowiązkowego elementu sportu. Z jednej strony wskazuje się, iż sytuacja taka prowadzi *ipso facto* do wykluczenia z pojęcia sportu szeregu aktywności, które powszechnie uznawane są za sport i, których klasyfikacja jako sport nie budzi żadnych wątpliwości, mimo że ich aspekt fizyczny jest całkowicie marginalny, jak np. strzelectwo czy łucznictwo (Por. Opinia, para. 40, 45). Z drugiej natomiast akcentuje się, iż powszechne rozumienie sportu zwykle dotyczy aktywności, która cechuje się niepozbawionym znaczenia elementem fizycznym (Por. Opinia, pkt 23; Wyrok TS, pkt 19, 22).

Generalnie przywołana szeroka definicja sportu, mimo jej kontrowersyjności, wydaje się oddawać złożoność i wielowymiarowość fenomenu współczesnego

¹ Por. A. Szwarz, Karnoprprawne, s. 47–49.

² H. Basiński, [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kaluźny, M. Wojcieszak, Ustawa, s. 29.

³ S. Drabik, W sprawie definicji pojęcia „sport”, SW 2011, Nr 1, s. 158.

⁴ Z. Jaworski, Sport, s. 61–79.

⁵ M. Kędzior, [w:] M. Gniatkowski (red.), Ustawa, s. 18–22.

⁶ Zob. więcej P. Głowacka, D. Fajdek, Aspekty społeczne i prawne e-sportu w Polsce oraz wybranych krajach, [w:] T. Gardocka, D. Jagiello (red.), Problemy prawne na styku sportu i medycyny, Warszawa 2015, s. 197–198.

go sportu¹. Jednocześnie w procesie stosowania i interpretacji norm prawnych konieczne wydaje się dokonanie autonomicznej oceny pojęcia sport na potrzeby danej dziedziny prawa, co niejednokrotnie pociąga za sobą potrzebę dokonania rozróżnienia różnorodnych form sportu.

2. Sport powszechny a sport wyczynowy

W świetle szerokiej definicji sportu wyróżnić można dwie podstawowe formy aktywności sportowej, które podlegać mogą dalszej dywersyfikacji. Z jednej strony należy mówić o **sporcie powszechnym** (ang. *sport for all*; sport dla wszystkich, sport masowy), oznaczającym aktywność człowieka nie ukierunkowaną na rywalizację, zorientowaną na sam fakt uczestnictwa i realizację potrzeb o charakterze fizycznym, psychicznym, społecznym, kulturowym, zdrowotnym, edukacyjnym czy wreszcie ludycznym². Tak rozumiany sport utożsamiać należy przede wszystkim z **rekreacją ruchową**, w prawie polskim dotychczas wyodrębnianą w ramach koncepcji **kultury fizycznej**³. Z drugiej strony natomiast chodzi o **sport wyczynowy** dotyczący ludzkiej aktywności ukierunkowanej na rywalizację i osiągnięcie jak najlepszych rezultatów, związany przede wszystkim z intensywnym zaangażowaniem fizycznym, ponieważ także psychicznym.

Rozróżniając sport powszechny i wyczynowy nie wystarczy wskazać na aspekty rekreacji i rywalizacji. Wszakże także sport powszechny może być prowadzony w drodze rywalizacji. Zaakcentować należy jednak cele służące tym różnym formom sportu. Chodzi przy tym o cele nadrzędne, gdyż także w sporcie powszechnym znaczenie dla uprawiających mogą mieć osiągnięte rezultaty, zaś motywacją aktywności uczestników sportu wyczynowego nie zawsze jest wyłącznie dążenie do jak najlepszych wyników, choć bez wątplenia właśnie na to kładziony jest nacisk. Sport wyczynowy wymaga przy tym przestrzegania ściśle określonych reguł służących zachowaniu równych szans we współzawodnictwie (ang. *level playing field*), umożliwiających obiektywne porównanie rywalizujących, a także systemu instytucjonalnego umożliwiającego jego organizację. Warto zaznaczyć, iż w imprezach masowych (np. biegi maratońskie) uczestniczą obok siebie zarówno sportowcy wyczynowi, jak i osoby na co dzień uprawiające sport powszechny, podlegając tym samym regułom⁴. Zwrócić należy także uwagę na sport szkolny organizowany w ramach Szkolnych Związków Sportowych oraz sport akademicki organizowany przez Akademickie Związki Sportowe, gdzie w drodze zinstytucjonalizowanej rywalizacji osiągnięte mają być cele edukacyjne i zdrowotne⁵. W efekcie granica pomiędzy sportem powszechnym i wyczynowym niejednokrotnie pozostaje płynna. Żadna z form sportu nie powinna być przy tym traktowana jako wszechobecna i uznawana za synonim sportu w ogóle.

Rola sportu powszechnego akcentowana jest w polityce sportowej UE (zob. Rozdz. III § 7 pkt I), w ramach wyróżnienia społecznego i gospodarczego wy-

¹ Tak m.in. M. Kędzior, [w:] M. Gniatkowski (red.), Ustawa, s. 21; R. Kopczyk, Zakaz, s. 31; B. Rischka-Słowik, Konstytucja sportu w Unii Europejskiej, Warszawa 2014, s. 27–28.

² Por. R. Kopczyk, Zakaz, s. 34; B. Rischka-Słowik, Konstytucja, s. 27–28.

³ Tak m.in. H. Basiński, [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, Ustawa, s. 28; J. Kosowski, Pojęcie, s. 350.

⁴ A. Wach, Alternatywne, s. 22.

⁵ Zob. J. Kosowski, Pojęcie, s. 348–349.

miaru sportu, charakterystycznych dla **europejskiego modelu sportu** (zob. Rozdz. II § 3 pkt I). Sport powszechny propaguje więc aktywność fizyczną służąca poprawie zdrowia, integrację społeczną, równość szans, zapobieganie rasizmowi i przemocy, wspólne wartości, wreszcie uwidatniona jest jego rola edukacyjna.

Społeczne znaczenie sportu powszechnego odzwierciedlone zostało w SportU, której przepisy w tym względzie nawiązują do art. 68 ust. 5 Konstytucji RP: „Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży”, umiejscowionego w części Konstytucji RP zatytułowanej „Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne”. Zarówno treść, jak i położenie tejże normy – stanowiącej jedyną regulację konstytucyjną związaną z kulturą fizyczną, a więc pośrednio ze sportem – wskazują, iż **sport nie jest domeną państwa, lecz przede wszystkim wyrazem wolności obywatelskiej**. Możliwość uprawiania sportu nie wynika z istnienia jakichkolwiek instytucji publicznych, lecz z niezbywalnej osobistej wolności każdego człowieka. Aktywność fizyczna nie może więc być obciążona nadmierną regulacją prawną oraz interwencją organów władzy publicznej¹. Sport powszechny, jako co do zasady uprawiany poza systemem zorganizowanego współzawodnictwa, powinien tym samym pozostawać obszarem wolnym od reglamentacji prawnej. Jednocześnie wskazywana norma zawiera zaadresowany do władz publicznych nakaz wspierania sportu, jako stanowiącego dobro publiczne ze względu na jego walory społeczne (zdrowie, promocja kraju, spójność społeczna) oraz edukacyjne (wychowanie młodzieży przez sport). Wskazywany przepis konstytucyjny zobowiązuje więc ustawodawcę do określania form wspierania sportu, pozostawiając mu przy tym praktycznie nieograniczoną swobodę ich kształtowania².

Nie inaczej, w świetle uwarunkowań konstytucyjnych, także **sport wyczynowy ujmować należy w kategoriach wolności osobistej każdego człowieka**. W rezultacie aktywność organów władzy publicznej w tym obszarze zorientowana powinna być na wspieranie, aniżeli bezpośrednią ingerencję. Tworzenie norm prawnych dla sportu wyczynowego uprawnione jest tylko i wyłącznie wtedy, gdy służyć ma ochronie praw i wolności obywatelskich realizowanych w tym obszarze, a także powszechnie uznanych ogólnospołecznych dóbr. Wskazać należy przede wszystkim na takie wartości, jak uczciwość i rzetelność, które stanowią nie tylko podstawę funkcjonowania stosunków społecznych, ale w przypadku sportu obecne są pod postacią zasady *fair play*. Wszystkim obywatelom zapewnić należy przy tym dostęp do zorganizowanej formy aktywności sportowej na tych samych i przejrzystych zasadach. Zagwarantowanie tych dóbr uznać należy za podstawę wyznaczającą legitymację państwa do reglamentacji sportu wyczynowego (Zob. Założenia, s. 4). Dodatkowo powszechnym oczekiwaniem jest, aby państwo zajmowało się sportem, gdy ma on wyraźnie wymiar „państwowy”, co też związane jest przede wszystkim

¹ Zob. Założenia do projektu ustawy o sporcie, Ministerstwo Sportu i Turystyki, 3.9.2008 r., (<https://bip.-msit.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnyc/zakonczony-proces-legi/ustawa-o-sporcie/243,Zalozenia-do-projektu-ustawy-o-sporcie.html> – dostęp 30.11.2017 r.).

² L. Bosek, [w:] L. Bosek, M. Saffan (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016.

z występami reprezentantów Polski na arenie międzynarodowej, przede wszystkim naOI. Społeczna atrakcyjność współzawodnictwa sportowego na wyczynowym poziomie sprawia przy tym, iż także ta forma sportu traktowana jest jako dobro publiczne, wymagające wsparcia finansowego ze strony władz państwowych.

3. Sport amatorski a sport profesjonalny

W ramach sportu wyczynowego tradycyjnie wyodrębnia się sport amatorski i profesjonalny¹. U podstaw tego podziału legła kwestia otrzymywania wynagrodzenia w zamian za uczestniczenie w aktywności sportowej i osiągnięte rezultaty. Zaakcentować należy, iż pieniądź obecny był już w starożytnych igrzyskach olimpijskich. Ich uczestnicy, określane mianem *atleta* (gr. osoba rywalizująca o nagrodę), prócz symbolicznych gałązek oliwnych otrzymywali w zamian za zwycięstwo różnorodne korzyści natury materialnej. Niemniej jednak o ich statusie decydowała specjalizacja, idące za tym zaangażowanie w regularny trening i oddanie współzawodnictwu². Na dobre pieniądź zaczął determinować obraz rywalizacji sportowej na przestrzeni kilkudziesięciu lat na przełomie XX i XXI w., zapoczątkowując w ten sposób najnowszy rozdział w historii sportu. Rozwój nowożytnego sportu szedł krok w krok z rozwojem dominującej w dzisiejszym świecie gospodarki wolnorynkowej, jego struktury ewoluowały wraz z ewolucją instytucji kapitalizmu³. Z jednej więc strony sport stał się działalnością skomercjalizowaną, zjawiskiem podlegającym „niewidzialnej ręce rynku” – prawom popytu i podaży oraz zasadom rynkowej konkurencji, prowadzącym do maksymalizacji zysków i minimalizacji strat, z drugiej zaś aktywnością profesjonalizowaną, wykonywaną przez wykwalifikowanych specjalistów, dla których obecność w obszarze współzawodnictwa sportowego stała się podstawowym źródłem utrzymania⁴. Zwrot ten znalazł swoje odzwierciedlenie w unormowaniach prawnych.

Pod rządami KultFizU96 sport wyczynowy zdefiniowany został jako forma rywalizacji człowieka, podejmowana dobrowolnie, w drodze rywalizacji dla uzyskania maksymalnych wyników sportowych (art. 3 pkt 4). Sport profesjonalny określony został natomiast jako rodzaj sportu wyczynowego uprawiany w celach zarobkowych (art. 3 pkt 5). Odróżnienie sportu amatorskiego i sportu profesjonalnego dokonane zostało także w regulacjach dotyczących podziału uczestniczących we współzawodnictwie sportowym zawodników na posiadających status profesjonalnych – uprawiających sport na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej i otrzymujący za to wynagrodzenie, oraz amatorów – mogących otrzymywać wyłącznie stypendium sportowe (art. 3 pkt 6 i art. 22). Współzawodnictwo sportowe zdefiniowane zostało jako indywidualna lub zbiorowa rywalizacja osób zmierzających, zwłaszcza w trakcie zawodów sportowych, do pokonania czasu, przestrzeni, przeszkód lub przeciwnika (art. 3 pkt 7). Przepisy KultFizU96, w odróżnieniu od SportU, wyłączały z zakresu pojęcia sportu rekreację ruchową (sport powszechny).

Uwzględniając, iż sport wyczynowy co do zasady związany jest z rywalizacją prowadzoną w obliczu ściśle określonych reguł oraz w ramach hierarchicz-

¹ Zob. m.in. A. Wach, *Alternatywne*, s. 23–27.

² Zob. A. Mestre, *The Law*, s. 72; S. Miller, *Starożytni olimpijczycy*, Warszawa 2006, s. 197–199.

³ S. Szymanski, *Economists and Sport History*, *Journal of Sport History*, Nr 1, s. 71–72.

⁴ Zob. H. Radke, [w:] M. Leciak (red.), *Leksykon prawa sportowego*, Warszawa 2017, s. 11–14.

nej struktury organizacyjnej ruchu olimpijskiego (zob. Rozdz. II § 4 pkt I), wskazać należy, iż jego **podział na amatorski i profesjonalny w oparciu o kryterium zarobkowe ulega zatarciu**. W ramach jednego systemu instytucjonalnego i w oparciu o w zasadzie jednakowe reguły współzawodnictwa, rywalizują bowiem amatorzy, dla których najważniejsza pozostaje satysfakcja z samej rywalizacji i osiągniętych rezultatów oraz zawodowcy, dla których podstawową miarą uprawiania sportu pozostają osiągnięte zarobki. Charakterystycznym jest, że sport amatorski, regulowany przepisami prawa stowarzyszeniowego, stanowi fundament piramidy organizacyjnej (ang. *grassroots sport*) i źródło sportu wyczynowego w ogóle. Sport profesjonalny natomiast, obwarowany licznymi wyspecjalizowanymi regulacjami prawnymi, znajduje się na szczycie tejże piramidy. Wyczynowe uprawianie sportu na poziomie umożliwiającym uzyskiwanie znaczących rezultatów w rywalizacji międzynarodowej lub przynajmniej krajowej jest zazwyczaj nie do pogodzenia z wykonywaniem żadnego innego zawodu. Wyodrębnienie zawodu sportowca nie musi jednak oznaczać, iż jedynym motywem i celem działania osób go wykonujących jest dążenie do maksymalnie wysokich zarobków, choć niewątpliwie postawa taka cechuje relatywnie dużą ich grupę, nawet tych nie zawsze prezentujących wysoki poziom sportowy. Dla wielu rywalizujących na najwyższym poziomie i osiągających sukcesy podstawowym źródłem utrzymania pozostaje wynagrodzenie pochodzące z realizacji innego zawodu. Akcentowanie wyłącznie zarobkowego celu aktywności sportowej nie zawsze wystarcza więc by określić zawodnika profesjonalnego, zaś często właściwe jest podkreślanie jej wysoce kwalifikowanego charakteru, przejawiającego się podporządkowaniem trybu życia przygotowaniom i udziałowi w zawodach sportowych¹.

Odejście od podziału na sport amatorski i profesjonalny wiąże się ze zmianami, które stopniowo zachodziły w ramach ruchu olimpijskiego. Odróżnienie **amatorów i profesjonalistów** od początku stanowiło fundamentalne **kryterium kwalifikacji do nowożytnych igrzysk olimpijskich**. U jego podłoża legła idea amatorstwa mająca genezę w sporcie angielskim (ang. *sportsmanship*), gdzie współzawodnictwo o motywach pozasportowych traktowane było jako sprzeczne z ideą doskonalenia fizycznego i moralnego². Definicja amatorstwa zaadoptowana została przez MKOl podczas założycielskiego kongresu w Paryżu w 1894 r., zaś przyjęta wówczas formuła uzależniała prawo do udziału w igrzyskach olimpijskich od braku otrzymywania pieniędzy w zamian za udział we współzawodnictwie sportowym. W 1949 r. pojęcie amatora pojawiło się w Fundamentalnych Zasadach Olimpizmu określonych w Karcie Olimpijskiej, zaś w 1967 r. stało się elementem słynnej formuły zawartej w Regule 26 Karty wskazującej, iż tylko amatorzy, a więc ci, którzy nie otrzymują jakichkolwiek korzyści natury materialnej w związku ze współzawodnictwem, są uprawnieni do udziału w igrzyskach. Na przestrzeni lat kontrowersje, jakie powstawały w związku z rygorystycznym stosowaniem zasady amatorstwa oraz różnymi jej wypaczeniami, także nasilającymi się procesami komercjalizacji i профе-

¹ Zob. więcej *A. Wach*, Alternatywne, s. 22–26.

² Por. *W. Lipoński*, Humanistyczna, s. 14.

sjonalizacji sportu, prowadziły do kolejnych zmian i liberalizacji zasad kwalifikacji do igrzysk olimpijskich. Ostatecznie w 1991 r. odstąpiono od zasady amatorstwa określonej wówczas w Regule 45 Karty, czego symbolem stał się udział amerykańskich koszykarzy zawodowych z ligi NBA w igrzyskach olimpijskich w Barcelonie w 1992 r. Aktualnie reguły kwalifikacji (ang. *eligibility rules*) do igrzysk olimpijskich związane są z przestrzeganiem Karty Olimpijskiej, reguł sportowych stanowiących przez MFS, włączając w to specyficzne kryteria kwalifikacji do konkretnych zawodów ustanowione przez krajowe związki sportowe i narodowe komitety olimpijskie, kodeksu WADA, a także uznawaniem jurysdykcji CAS¹. W powyższym kontekście podział sportu na profesjonalny i amatorski stał się bezprzedmiotowy, zaś w świetle prawa znaczenia nabrało **pojęcie sportu zinstytucjonalizowanego**, inaczej sportu zorganizowanego (ang. *organised sport*) w ramach struktur Ruchu Olimpijskiego i powiązanych z nim instytucji.

Zmiany w obrębie definiowania sportu nastąpiły wraz z wejściem w życie SportKwalU, która uchyliła unormowania KultFizU96 dotyczące podziału sportu na wyczynowy, amatorski i profesjonalny. W ich miejsce wprowadzono pojęcie sportu kwalifikowanego, oznaczającego formę aktywności człowieka związaną z uczestnictwem we współzawodnictwie sportowym, organizowanym lub prowadzonym w określonej dyscyplinie sportu przez PZS lub podmioty działające z jego upoważnienia (art. 3 pkt 3). Natomiast współzawodnictwo sportowe zdefiniowano jako indywidualną lub zbiorową rywalizację osób zmierzającą do uzyskania właściwych rezultatów dla danej dyscypliny sportu (art. 3 pkt 4). Wreszcie za zawodnika uznano osobę uprawiającą określoną dyscyplinę sportu i posiadającą licencję uprawniającą do uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym (art. 3 pkt 5). Regulacja SportKwalU dotyczyła więc sportu kwalifikowanego rozumianego jako współzawodnictwo sportowe organizowane przez PZS i prowadzone w oparciu o obowiązujące reguły.

Podział sportu na amatorski i profesjonalny w dalszym ciągu pozostaje adekwatny w kontekście prawa UE, gdzie rozróżnienie to posiada charakter autonomiczny w stosunku do porządków prawnych państw oraz unormowań organizacji sportowych. Sport pozostaje przedmiotem prawa UE w zakresie, w jakim stanowi działalność gospodarczą (ang. *economic activity*). W rezultacie istotny pozostaje podział sportu profesjonalnego i amatorskiego, dokonywany w oparciu o odróżnienie gospodarczego i niegospodarczego wymiaru sportu (zob. Rozdz. III § 7 pkt III)². W Polsce określone różnice związane z dyskutowanym podziałem obecne są w regulacjach prawnych dotyczących ligi zawodowej (art. 15 SportU) (zob. Rozdz. II § 4 pkt XIII). Odnotować należy także różnice w statusie prawnym sportowców amatorów i profesjonalistów w regulacjach wewnętrznych niektórych PZS. Wreszcie podkreślić należy, iż podział sportu na amatorski i profesjonalny pozostaje charakterystyczny dla amerykańskiego modelu sportu (zob. Rozdz. II § 3 pkt I).

¹ Zob. więcej w kwestii historii reguł kwalifikacji do igrzysk olimpijskich A. Mestre, *Law of the Olympic Games*, Haga 2009, s. 71–74.

² Por. B. Rischka-Słowik, *Konstytucja*, s. 137–157; R. Koczyk, *Zakaz*, s. 37–46.

4. Sport zinstytucjonalizowany (zorganizowany)

W SportU pojęcie sportu używane jest w znaczeniu szerokim i wąskim. **Sport sensu largo** odnosi się do definicji zawartej w art. 2 ust. 1 i 1a SportU. **Sport sensu stricto** utożsamiany jest natomiast z konkretną dyscypliną uprawianą i organizowaną w ramach PZS. Odpowiada to nomenklaturze pojęciowej stosowanej w ramach Ruchu Olimpijskiego, gdzie pojęcie sportu stosuje się w kontekście określonej aktywności organizowanej i prowadzonej przez właściwą MFS. Pojęcie sportu *sensu stricto* dotycząc zjawiska, w które wpisana jest rywalizacja, zinstytucjonalizowanego w ramach organizacji sportowych oraz podlegającego regułom sportowym, odpowiada przy tym klasycznemu ujęciu sportu¹.

Niektórzy uważają, iż szerokie ujęcie sportu nie ma większego praktycznego znaczenia, gdyż zasadnicza część regulacji SportU dotyczy sportu zorganizowanego w ramach PZS. W rezultacie modyfikacja terminologiczna polegająca na odejściu od obecnego pod rządami SportKwalU określenia sportu mianem kwalifikowanego uznawana jest za pozbawioną doniosłości, gdyż reglamentacja ustawodawcy nadal dotyczy w zasadzie wyłącznie sportu dookreślanego we wcześniejszym stanie prawnym taką przydawką². Niemniej jednak w praktyce pod rządami SportKwalU sport kwalifikowany utożsamiany był ze sportem profesjonalnym, co też rodziło problemy na tle regulacji dotyczących kwestii finansowania sportu ze środków publicznych oraz interpretacji nieobowiązującego już art. 296b KK dotyczącego przestępstwa korupcji w sporcie (zob. Uzasadnienie, s. 5–6 i 28).

Regulacja SportU potwierdza, iż sport, określane jako wyczynowy, tak profesjonalny, jak i amatorski, może funkcjonować jedynie w zinstytucjonalizowanych ramach. Właśnie **sport zorganizowany stanowi** też właściwy **przedmiot zainteresowania ze strony prawa**. W rezultacie pojęcie **prawa sportowego** pozostaje adekwatne przede wszystkim w kontekście takiej formy sportu. Podkreślić należy przy tym, iż do tak rozumianego sportu zorganizowanego często nie zalicza się niektórych zinstytucjonalizowanych form aktywności tradycyjnie określane mianem sportu (np. wyścigi konne) w związku z ich zorganizowaniem poza systemem Ruchu Olimpijskiego. Od **sportu zinstytucjonalizowanego, co do zasady, odgraniczony jest sport powszechny**, chociaż granica ta niejednokrotnie pozostaje płynna. Również ta odmiana sportu, jakkolwiek niezwykle istotna w perspektywie społecznej, nie stanowi głównego przedmiotu zainteresowania prawa sportowego, aczkolwiek w niektórych kwestiach (np. finansowych i podatkowych) zainteresowania tego nie należy wykluczać. Sport powszechny nie wymaga jednak specjalnych regulacji prawnych. Natomiast sport zinstytucjonalizowany, jako konstytuujący niezależny sektor społeczeństwa, bez specjalnych unormowań funkcjonować w zasadzie nie może³. Odpowiadając więc na pytanie dotyczące najbardziej rozpowszechnionego rozumienia pojęcia sportu w obszarze prawa, stwierdzić należy, iż chodzi o współzawodnictwo sportowe prowadzone w zorganizowanej formie, któ-

¹ H. Basiński, [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kaluźny, M. Wojcieszak, Ustawa, s. 29.

² *Ibidem*.

³ Zob. tak o pojęciu sportu w świetle prawa R. Siekmann, What is Sports Law? A Reassessment of Content and Terminology, [w:] R. Siekmann, J. Soek (red.), Lex Sportiva: What is Sports Law?, Haga 2012, s. 374–375.

re to niewątpliwie stało się dominującą, choć nie jedyną formą sportu we współczesnym świecie.

II. Sport a kultura fizyczna

W obszarze prawa polskiego **pojęcie sportu** tradycyjnie **umiejscawiane jest w ramach pojęcia kultury fizycznej**¹. Jak wskazuje art. 2 ust. 2 SportU, sport wraz z wychowaniem fizycznym i rehabilitacją ruchową składają się na kulturę fizyczną. Ustawodawca nie zdecydował się przy tym na zdefiniowanie ani pojęcia kultury fizycznej, ani też wychowania fizycznego i rehabilitacji ruchowej, co też związane jest z przedmiotem regulacji SportU, która określa zasady uprawiania i organizowania sportu (art. 1). Obecnie kwestie wychowania fizycznego uregulowane są przede wszystkim w ustawie z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.). Natomiast w odniesieniu do rehabilitacji ruchowej wciąż obowiązuje przepis art. 43 KultFizU96, określający kwalifikacje osób, które uprawnione są do prowadzenia zajęć rehabilitacji ruchowej. Postuluje się jednak wprowadzenie odrębnej regulacji w tym zakresie, względnie ujęcie tych zagadnień w ramach innych ustaw². Definiowanie sportu (art. 2 ust. 1 i 1a) w kontekście innych rodzajów aktywności ludzkiej składających się na kulturę fizyczną pośrednio służyć może więc doprecyzowaniu jego nieostrych granic³.

W obowiązujących wcześniej przepisach KultFizU84 i KultFizU96, dotyczących kultury fizycznej jako całości, ustawodawca wyjaśniał diskutowane pojęcia. W KultFizU84 nie zdefiniowano wprost kultury fizycznej, jednocześnie wskazując we wstępie na jej doniosłą rolę jako służącej wszechstronnemu rozwojowi człowieka oraz potrzebę pełniejszego jej upowszechniania. W art. 1 KultFizU96 stwierdzono, iż kultura fizyczna stanowi część kultury narodowej, chronionej przez prawo, zaś obywatele bez względu na wiek, płeć, wyznanie, rasę oraz stopień i rodzaj niepełnosprawności korzystają z równego prawa do różnych form kultury fizycznej. Z kolei art. 2 wskazywał, iż podstawowymi celami kultury fizycznej jest dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie wszystkich obywateli. Wreszcie w art. 3 pkt 1 zawarta została definicja legalna stanowiąca, iż kulturą fizyczną jest wiedza, wartości, zwyczaje, działania podejmowane dla zapewnienia rozwoju psychofizycznego, wychowania, doskonalenia uzdolnień i sprawności fizycznej człowieka, a także dla zachowania oraz przywracania jego zdrowia. Jeżeli chodzi o wychowanie fizyczne, w art. 1 ust. 2 pkt 1 KultFizU84 definiowane było ono jako proces pedagogiczny kształtujący aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży w kulturze fizycznej oraz sprzyjającym harmonijnemu ich rozwojowi i ochronie zdrowia. Natomiast w art. 3 pkt 2 KultFizU96 mianem wychowania fizycznego określano proces kształtujący harmonijny rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży. Rehabilitację ruchową określono w art. 2 ust. 1 pkt 4 KultFizU84 jako proces służący przywracaniu osobom czasowo lub trwale niepełnosprawnym aktywności życiowej oraz sprawności psychofizycznej przy wykorzystywaniu zajęć fizycznych i sportu oraz wiedzy medycznej. Podobnie w art. 3 pkt 9 KultFizU96 stwierdzono, iż rehabilitacja ruchowa stanowi proces mający na celu przywrócenie, poprawę lub utrzymanie psychofizycznej sprawności

¹ J. Kosowski, *Pojęcie*, s. 337 i n.

² M. Badura, [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kaluźny, M. Wojcieszak, *Ustawa*, s. 532.

³ H. Basiński, [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kaluźny, M. Wojcieszak, *Ustawa*, s. 30.

osób czasowo lub trwale niepełnosprawnych za pomocą specjalnych zabiegów i ćwiczeń fizycznych w oparciu o wiedzę medyczną. Dodatkowo tak KultFizU84 w art. 1 ust. 1, jak i KultFizU96 w art. 2 ust. 2 wskazywały, iż na kulturę fizyczną prócz sportu, rehabilitacji ruchowej i wychowania fizycznego składa się także rekreacja ruchowa, która pod rządami SportU ujęta została w szerokiej definicji sportu. W myśl art. 2 pkt 2 KultFizU84 rekreacja ruchowa oznaczała proces służący utrzymaniu i przedłużaniu funkcji życiowych człowieka oraz kształtowaniu obyczajów kulturalnego wypoczynku. Natomiast KultFizU96 definiowała te pojęcie w art. 3 pkt 8 jako formę aktywności fizycznej podejmowaną dla wypoczynku i odnowy sił psychofizycznych.

Ujmowanie sportu w ramach kultury fizycznej sprawia, że w jego obszarze zastosowanie znajduje art. 68 ust. 5 Konstytucji RP. W jego świetle kulturę fizyczną, w tym sport, zaliczyć należy do sfery obywatelskich praw kulturalnych, które nie stanowią domeny państwa, lecz są wyrazem wolności obywatelskiej. Wskazywany przepis stanowi przy tym normę programową zawierającą zaadresowany do władz publicznych nakaz wspierania kultury fizycznej, w tym sportu. Na tej podstawie sformułowana została zasada pomocniczości (subsydiarności) państwa w wolnej kulturze fizycznej społeczeństwa, która powinna być przestrzegana na poziomie stanowienia i stosowania prawa. Podkreślenia wymaga, iż **umiejscawianie sportu w ramach kultury fizycznej pozostaje charakterystyczne dla państw o interwencjonistycznym modelu regulacji** aktywności sportowej. Sport ujmowany w ten sposób nie jest traktowany jako aktywność w pełni odrębna i niezależna od państwa, ale stanowiąc część szerszej koncepcji kultury fizycznej pozostaje sankcjonowany, organizowany i finansowany przez państwo mające w ten sposób realizować swoje cele polityczne¹.

III. Sport a turystyka

Pojęcie sportu często pojawia się w **kontekście turystyki**. Definicja zaproponowana przez Światową Organizację Turystyki przy ONZ wskazuje, iż turystyka obejmuje ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem. Jako jeden z rodzajów turystyki wymieniana jest tzw. turystyka kwalifikowana, rozumiana jako forma aktywności pozwalająca na zaspokajanie, poza miejscem stałego zamieszkania, potrzeb rozwoju oraz odnowy sił fizycznych i psychicznych, a także potrzeb informacyjno-poznawczych. Turystykę kwalifikowaną uważa się za kwintesencję współczesnej turystyki, co też wynika z przemian cywilizacyjnych i potrzeby odreagowania w formie aktywności fizycznej². Jedną z najbardziej popularnych form turystyki kwalifikowanej jest turystyka sportowa, której istotę, jako realizowanej z wykorzystaniem rekreacji ruchowej, stanowi sport powszechny³. Wśród różnych form turystyki sportowej wymienić należy w szcze-

¹ Zob. S. Szymanski, A Theory of the Evolution of Modern Sport, Journal of Sport History, Nr 1, s. 5–6.

² W. Gaworecki, Turystyka, Warszawa 2010, s. 32–37.

³ G. Michniewicz, Turystyka i sport. Aspekty organizacyjno-prawne, Poznań 2012, s. 12.